

וְהָא אֶתְמַר. בְּפִלְגוּת לִילֵיָא מִמָּשׁ, אֶתְעַר שְׂמַאלָא
בְּמִלְקָדְמִין, וְנִרְדָּא קַדִּישָׁא סְלֵקָא רִיחִין, וְהִיא
מִשְׁפַּחַת וְאֲרִימַת קָלָא, וְכִדִּין סְלֵקָא וְשָׂרִיא רִישָׁא
לְעֵילָא בְּשְׂמַאלָא, (דף קכ"א ע"ב) וְשְׂמַאלָא מְקַבֵּל לָהּ.

כִּדִּין כְּרוּזָא קֶאֱרִי בְּעֵלְמָא, דִּהָא עֵידִן הוּא לְאֶתְעָרָא
לְשִׁבְחָא לִיה לְמִלְכָּא. וְכִדִּין תְּשַׁבְּחִן מִתְעָרִין,
וְאֶתְבְּסוּתָא דְכָלָא אֶשְׁתַּבַּח. וְכַפָּה חוּלְקִיָּה מָאן
דְּאֶתְעַר לְזוּוּנָא וְזוּוּנָא דָּא. כִּד אֶתִּי צִפְרָא, וְיִמִּינָא
אֶתְעַר וּמְחַבְּקָא לָהּ, כִּדִּין זְוּוּנָא דְכָלָא אֶשְׁתַּבַּח
בְּחֻדָּא. (ס"א לְמִלְכָּא, כִּד אֶתִּי צִפְרָא וְיִמִּינָא אֶתְעַר וּמְחַבְּקָא לָהּ כִּדִּין זְוּוּנָא דְכָלָא
אֶשְׁתַּבַּח בְּחֻדָּא וְכִדִּין תּוּשְׁבַּחְתִּין מִתְעָרִין וְאֶתְבְּסוּתָא דְכָלָא אֶשְׁתַּבַּח וְכַפָּה חוּלְקִיָּה מָאן
דְּאֶתְעַר לְזוּוּנָא וְזוּוּנָא דָּא).

תָּא חַוִּי, בְּשַׁעְתָּא דְבְּנֵי נָשָׂא דְמִיכִין, וְטַעְמִין טַעְמָא
דְּמוּתָא, וְנִשְׁמַתָּא סְלֵקָא לְעֵילָא, קִיּוּמָא בְּאֶתְרָא
דְּקִיּוּמָא, וְאֶתְבַּחֲנִית עַל עוֹבְדָהָא דְעַבְדַּת כָּל יוּמָא,

לְשׁוֹן הַקּוּדֶשׁ

חֲלָקוּ שֵׁל מִי שְׂמַתְעוּרָר לְזוּג וְזוּג זֶה כְּשָׂבֵא
הַבְּקָר, וְהִימִין מִתְעוּרָר וּמְחַבְּקָה, וְאִזּוּ לְזוּג
הַכֹּל נִמְצָא כְּאַחַד. (לְמַלְךְ, כְּשָׂבֵא הַבְּקָר וְהִימִין מִתְעוּרָר
וּמְחַבְּקָ אֹתָהּ, אִזּוּ נִמְצָא זְוּג הַכֹּל כְּאַחַד, וְאִזּוּ הַתְּשַׁבְּחוֹת מִתְעוּרָרוֹת
וְנִמְצָאוֹת הַתְּבַשְׂמוֹת הַכֹּל. אֲשֶׁרִי חֲלָקוּ שֵׁל מִי שְׂמַתְעוּרָר לְזוּג וְזוּג זֶה.)

בְּאִי רָאָה, בְּשַׁעְתָּא שְׂבִנֵי אָדָם יִשְׁנִים וְטַעְמִים
טַעַם מוֹת וְהַנְּשָׂמָה עוֹלָה לְמַעְלָה – עוֹמְדַת
בְּמָקוֹם שְׂעוּמְדַת, וְנִבְחַנְתָּ עַל מַעֲשֵׂיָהּ

וְחַרִּי נִתְבָּאָר. בְּחַצוֹת הַלֵּילָה מִמָּשׁ
מִתְעוּרָר הַשְּׂמַאל בְּמִקְדָּם, וְשׁוֹשְׁנָה הַקְּדוּשָׁה
מַעְלָה רִיחוֹת וּמִשְׁבַּחַת וּמְרִימָה קוֹל, וְאִזּוּ
עוֹלָה וְשׁוֹרָה הָרֵאשׁ לְמַעְלָה בְּשְׂמַאל,
וְהַשְּׂמַאל אִזּוּ מְקַבֵּלָהּ.

אִזּוּ הַכְּרוּז קוֹרָא בְּעוֹלָם, שְׁהַרִּי זְמַן הוּא
לְהַתְעוּרָר לְשַׁבַּח לְמַלְךְ. וְאִזּוּ תְּשַׁבְּחוֹת
מִתְעוּרָרוֹת, וְנִמְצָאוֹת הַתְּבַשְׂמוֹת הַכֹּל. אֲשֶׁרִי

וְכַתְּבִין לְהוֹ עַל פְּתָקָא. מָאִי טַעְמָא. בְּגִין דְּנִשְׁמַתָּא
סְלֵקָא לְעֵילָא, וְאַסְהִידַת עַל עוֹבְדוֹי דְּבַר נֶשׁ, וְעַל
כָּל מַלְאָה וּמַלְאָה דְּנִפְיָא מִפּוּמִיָּה.

וְכַד הָהִיא מַלְאָה דְּאַפִּיק בַּר נֶשׁ מִפּוּמִיָּה אִיהִי כְּדָקָא
יָאוּת, מַלְאָה קְדִישָׁא דְּאוּרִייתָא וְעֲלוּתָא. הָהִיא
מַלְאָה סְלֵקָא, וּבִקְעָה רְקִיעֵין, וּקְיִימָא בְּאַתָּר דְּקִיּוּמָא,
עַד דְּעָאֵל לִילִיָּא, וְנִשְׁמַתָּא סְלֵקָא וְאַחִיד לְהָהִיא
מַלְאָה, וְעָאֵל לָהּ קַמִּי מַלְכָּא.

וְכַד הָהִיא מַלְאָה לָאוּ אִיהִי כְּדָקָא יָאוּת, וְאִיהִי מַלְאָה
מִמִּילִין בִּישׁוּן, מְלִישְׁנָא בִישָׁא, הָהִיא מַלְאָה
סְלֵקָא לְאַתָּר דְּסְלֵקָא, וּכְדִין אַתְרֵשִׁים הָהִיא מַלְאָה,
וְהָהִיא חוֹבָה עָלֶיהָ דְּבַר נֶשׁ, הָדָא הוּא דְּכַתְּבִיב, (מִיכָה
ז) מִשׁוֹכְבַת חִיקְדָּ שְׁמוֹר פְּתַחַי פִּיד. וּבְגִין כֵּן (תְּהִלִּים ל"ב)
אֲשֶׁרִי אָדָם לֹא יִחְשׁוּב יִי לוֹ עוֹן. אִימַתִּי. כְּשֵׁאִין
בְּרוּחוֹ רְמִיָּה.

לְשׁוֹן הַקּוּדֵשׁ

וְאוֹתוֹת אוֹתוֹ הַדְּבוּר וּמְכַנְּסוֹתוֹ לְפָנֵי הַמַּלְאָה.
וּכְשֵׁאוֹתוֹ דְּבוּר אֵינוֹ כְּרָאוּי, וְהוּא דְּבוּר
מִדְּבוּרִים רְעִים, מְלִשׁוֹן הָרַע – אוֹתוֹ הַדְּבוּר
עוֹלָה לְמָקוֹם שְׁעוֹלָה, וְנִרְשָׁם אוֹתוֹ דְּבוּר
וְאוֹתוֹ חֲטָא עַל הָאָדָם. וְהוּ שְׁכַתוּב (מִיכָה ז)
מִשְׁכַּבַת חִיקְדָּ שְׁמוֹר פְּתַחַי פִּיד. וְלִכְּן אֲשֶׁרִי
אָדָם לֹא יִחְשׁוּב הִי לוֹ עוֹן, אִימַתִּי? כְּשֵׁאִין
בְּרוּחוֹ רְמִיָּה.

שְׁעֻשְׁתָּהּ כָּל הַיּוֹם, וְכוֹתְבִים אוֹתָם עַל פְּתָק.
מִדּוּעַ? מִשׁוּם שֶׁהַנֶּשְׁמָה עוֹלָה לְמַעְלָה
וּמַעֲיָדָה עַל מַעֲשֵׂי הָאָדָם וְעַל כָּל דְּבוּר וְדְבוּר
שִׁיּוּצָא מִפְּוִין.

וּכְשֵׁאוֹתוֹ דְּבוּר שְׁהוּצִיא הָאִישׁ מִפְּוִין הוּא
כְּרָאוּי, דְּבוּר קְדוּשׁ שֶׁל תְּפִלָּה וְתוֹרָה – אוֹתוֹ
דְּבוּר עוֹלָה וּבִקְעָה רְקִיעִים, וְעוֹמֵד בְּמָקוֹם
שְׁעוֹמֵד, עַד שֶׁנִּכְנָס הַלִּילָה, וְהַנֶּשְׁמָה עוֹלָה

רעיא מהימנא

מִבְּנֵי שלשים שנה ומעלה ועד בן חמשים שנה כל הפא לעבוד
עבודת עבודה ועבודת מִשָּׂא בְּאֵהָל מוֹעֵד. (במדבר ד) פקודא
דא להיות הלזים משוררים במקדש. ואף על גב דאזקימנא לעילא,
הפא צריך לתדש מלין, דהא כהן איהו מקריב קרבנא, ואיהו
מיכאל. לוי איהו גבריאל. איהו צריך לנגנא.

וְרָזָא דמלה, (תהלים מב) יומם יצוה יי חסדו, דא חסד פהנא רפא
דמיכאל איהו כהן הדיוט לגבי מאריה, ועם כל דא דהדיוט
איהו אצל מאריה. מלך דחיות הקדש איהו. וברפת הדיוט אל
תהי קלה בעיניך, והאי איהו יומם יצוה יי חסדו.

וּבְלִילָהּ שירה עמי, דא גבורה. שירה: (דברים לג) בכור שורו הדר
לו. (יחזקאל א) ופני שור מהשמאל, וגבריאל שלוחיה,
וצריך לשורר ולנגן בתורה בחמרא דאורייתא, (להתעסקא לשלחא
קרבנא קמי מלכא בתורה ומאן דלית ליה רשו) להתעסקא באורייתא, יקיים
(איכה ב) קומי רני בליל לראש אשמורת.

לשון הקודש

רעיא מהימנא (רועה הנאמן)

לגבי רבונן, ועם כל זה שהדיוט הוא אצל
רבונן - הוא מלך חיות הקדש. וברפת
הדיוט אל תהי קלה בעיניך, וזהו יומם יצוה
ה' חסדו.

וּבְלִילָהּ שירה עמי - זו גבורה. שירה -
(דברים לג) בכור שורו הדר לו. (יחזקאל א) ופני שור
מהשמאל. וגבריאל שלוחו, וצריך לשורר
ולנגן בתורה ביין התורה, (להתעסק לשלח קרבות לפני
המלך בשמחה. ומי שאין לו רשות) להתעסק בתורה,
יקיים (איכה ב) קומי רני בליל לראש אשמורת.

מִבְּנֵי שלשים שנה ומעלה ועד בן חמשים
שנה כל הפא לעבד עבדת עבודה ועבודת
מִשָּׂא בְּאֵהָל מוֹעֵד. מצוה זו להיות הלזים
משוררים במקדש. ואף על גב שבארנו
למעלה, פאן צריך לתדש דברים, שהרי
כהן מקריב קרבן, והוא מיכאל. לוי הוא
גבריאל, הוא צריך לנגן.

וְסוֹד הדבר - (תהלים מב) יומם יצוה ה' חסדו,
זה חסד כהן גדול, שמיכאל הוא כהן הדיוט

וַיִּמָּא בְּאַשְׁמֹרוֹת, כְּמָה סְלִיחוֹת וְתַחֲנוּנִים וּבִקְשׁוֹת, בְּכָל מִינֵי רְנָה בְּגֵרוּנֵיהּ, דְּאִיהוּ כְּנוֹר לְאַפְקָא בֵּיהּ קָלָא, בְּשִׁית כְּנָפֵי רִיאָה עִם וּוְרָדָא. בְּשִׁית עֲזָקָאן דְּקָנָה. וְדָא ו'. וַיִּפּוֹק לִיהּ מִלְּבָא, דְּתַמָּן בִּינָה. כְּמָה דְּאוּקְמוּהָ מְאָרִי מִתְּנִיתִין, הֲלֵב מִבִּין. יִפּוֹק בִּין מִבִּינָה, מִפְּן יָהּ, דְּאִיהוּ ו', דְּאִיהוּ אֶפְרוּחַ בְּשִׁית גְּדַפִּין. וַיִּסְלַק לִיהּ בְּשִׁית עֲזָקָאן דְּקָנָה, דְּאִינוּן (מלכים א' י) שֵׁשׁ מַעְלוֹת לְכַפָּה.

וּב' בְּרִסְיִין אִינוּן (ירמיה יז) כְּפָא כְּבוֹד מְרוֹם מְרָאשׁוֹן, וְאִינוּן לְבָא וּפּוּמָא. ל"ב, (שמות יז) וַיֹּאמֶר כִּי יָד עַל פֶּס יָהּ מִלְּחָמָה לִּי בַעֲמֻלְק, (בנה"ר) כְּבֵד, סְמָא"ל, פּוּמָא דְכַס"ה, פ"ס י"ה, הָדָא הוּא דְכָתִיב, (תהלים פא) תִּקְעוּ בַחֲדָשׁ שׁוֹפָר וְגו'.

מְאִי שׁוֹפָר. קָנָה, ו', קוֹל דְּסְלִיק מִן הַקָּנָה, לְגַבִּי פּוּמָא, דְּתַמָּן ה'. בַּה' מִינֵי תַקּוּנִין דְּדְבוּרָא, דְּאִינוּן שְׁפָוּן וְשִׁנִּים וְחִידָא. שְׁפָוּן תְּרִין. שִׁנִּים וְטוֹחָנוֹת תְּרִין מִינֵין. וְחִידָא, הָא חֲמִשָּׁה. דְּטַחְנִין בְּנָהָר דְּאִיהוּ קוֹל, כְּגוֹנָא דְּטַחְנִין רִיתִיָא. לְאַפְקָא קוֹל וְדְבוּר, דְּנִפִיק מִבִּינָה דְּלְבָא. בְּמַחְשָׁבָה.

דְּאִיהוּ שְׁמָא מְפָרֵשׁ בְּעֶשֶׂר מִינֵי תְלִים. וּבְשׁוֹפָר, אִין פּוֹחֲתִין

לְשׁוֹן הַקּוּדֵשׁ

כִּי יָד עַל פֶּס יָהּ מִלְּחָמָה לִּיהּ בַעֲמֻלְק. כְּבֵד, סְמָא"ל, פַּה הַכַּס"ה, כֶּס ה', זְהוּ שְׁכָתוּב (תהלים פא) תִּקְעוּ בַחֲדָשׁ שׁוֹפָר וְגו'.

מַהוּ שׁוֹפָר? קָנָה, ו', קוֹל שְׁעוּלָה מִן הַקָּנָה אֶל הַפֶּה, שְׁשָׁם ה', בְּחִמְשָׁה מִינֵי תַקּוּנֵי דְבוּר, שְׁהָם: הַשְּׁפָתִים וְשִׁנִּים וְחִידָא. שְׁפָתִים שְׁנַיִם. שְׁנַיִם וְטוֹחָנוֹת שְׁנַיִם מִינֵים. וְחִידָא – תְּרֵי חֲמִשָּׁה. שְׁטוֹחָנִים בְּנָהָר, שְׁהוּא קוֹל, כְּמוּ שְׁטוֹחָנִים הֲרַחֲתִים. לְהוֹצִיא קוֹל וְדְבוּר שִׁיּוּצָא מִהַבִּינָה שֶׁל הֲלֵב בְּמַחְשָׁבָה.

שְׁהוּא שֵׁם מְפָרֵשׁ בְּעֶשֶׂרָה מִינֵי תְלִים.

וַיֹּאמֶר בְּאַשְׁמֹרוֹת כְּמָה סְלִיחוֹת וְתַחֲנוּנִים וּבִקְשׁוֹת בְּכָל מִינֵי רְנָה בְּגֵרוּנוֹ, שְׁהוּא כְּנוֹר לְהוֹצִיא בּוֹ קוֹל בְּשֵׁשׁ כְּנָפֵי רִיאָה עִם וְרָדִים בְּשִׁשֶׁת צְנוּרוֹת הַקָּנָה, וְזוּ ו'. וַיִּוְצִיאֻ מִהֲלָב, שְׁשָׁם בִּינָה, כְּמוּ שְׁפָרְשׁוּהָ בְּעֻלֵי הַמִּשְׁנָה, הֲלֵב מִבִּין. יוֹצִיא בִּין מִבִּינָה, מִפְּן יָהּ, שְׁהוּא ו', שְׁהוּא אֶפְרוּחַ בְּשֵׁשׁ כְּנָפִים, וַיַּעֲלָה בְּשִׁשֶׁת צְנוּרוֹת הַקָּנָה, שְׁהָם (מלכים א' י) שֵׁשׁ מַעְלוֹת לְכַפָּה.

וְשְׁנַיִם כְּסָאוֹת הֵם, (ירמיה יז) כְּפָא כְּבוֹד מְרוֹם מְרָאשׁוֹן, וְהֵם הֲלֵב וְהַפֶּה. ל"ב, (שמות יז) וַיֹּאמֶר

מַעֲשֶׂה שׁוֹפְרוֹת. וְאוֹרֵייתָא, קָלָא דִּילָהּ, דִּיבּוּר דִּילָהּ, בִּינָה דִּילָהּ, דְּאוּקְמוּהָ אִיזְהוּ חֲכָם הַמְּבִין דְּבַר מִתּוּךְ דְּבַר. מַחֲשָׁבָה דִּילִית. חָשִׁיב קָמִי קִדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, מְכַל קְרַבְנִין וְעֲלוּוֹן, הָדָא הוּא דְּכַתִּיב, (ויקרא ז) זֹאת הַתּוֹרָה לְעוֹלָה וְלַמִּנְחָה. (ע"כ רעיא מהימנא).

אִישׁ אִו אִשָּׁה כִּי יַעֲשׂוּ מִכָּל חַטָּאת הָאָדָם וְגו'. (במדבר
 ה) תָּא חֲזִי, בְּתִיב (שופטים ד) וְחָבַר הַקִּינִי נִפְרָד
 מִקֵּין מִבְּנֵי חוֹבָב חוֹתֵן מֹשֶׁה וְגו', וְחָבַר הַקִּינִי מִבְּנֵי
 בְּנֵי דִיתְרוֹ הוּא, בְּמָה דְאֵת אָמַר (שמואל א טו) וַיֹּאמֶר
 שָׂאוּל אֶל הַקִּינִי וְגו'. אָמַאי אֶקְרִי קִינִי. וְהָא אוּקְמוּהָ.
 וְכַתִּיב (בראשית טו) אֶת הַקִּינִי וְאֶת הַקִּנִּיזִי. וְאֵתְמַר דְּעַבְד
 קָנָא בְּמִדְבָּרָא, פְּעוּפָא דָא, בְּגִין לְמַלְעֵי בְּאוֹרֵייתָא,
 וְאֵתְפָּרַשׁ מִן מָתָא, נִפְרָד מִקֵּין, אֵתְפָּרַשׁ מִהָהוּא עָמַא
 דִּתְהוּ בְּקִדְמוּתָא, וְאֵתְדַבֵּק בֵּיהּ בְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא,
 נִפְרָד מִקֵּין.

לְשׁוֹן הַקּוּדֶשׁ

הַקִּינִי נִפְרָד מִקֵּין מִבְּנֵי חֲכָם חֲתָן מֹשֶׁה וְגו'.
 וְחָבַר הַקִּינִי מִבְּנֵי בְּנֵי שֶׁל יִתְרוֹ הִיָּה, כְּמוֹ
 שְׂנַאֲמַר (שמואל א טו) וַיֹּאמֶר שָׂאוּל אֶל הַקִּינִי
 וְגו'. לְמָה נִקְרָא קִינִי? וְהִרִי פִרְשׁוּהָ. וְכַתּוּב
 (בראשית טו) אֶת הַקִּינִי וְאֶת הַקִּנִּיזִי. וְנִתְפָּאֵר
 שְׁעֵשָׂה קָן בְּמִדְבָּר פְּעוּפָא וְהָ, כְּדִי לְעַסֵּק
 בַּתּוֹרָה, וְנִפְרָד מִן הָעִיר. נִפְרָד מִקֵּין, נִפְרָד
 מֵאוּתוֹ עִם שְׁהִיָּה שָׁם קְדָם וְנִדְבֵּק
 בְּקוּדֶשׁ-בְּרוּךְ-הוּא, נִפְרָד מִקֵּין.

וּבְשׁוּפְרָא, אִין פּוֹחֲתִין מַעֲשֶׂה שׁוֹפְרוֹת.
 וְהַתּוֹרָה - הַקּוֹל שְׁלָהּ, הַדְּבוּר שְׁלָהּ, הַבִּינָה
 שְׁלָהּ, שְׁפִרְשׁוּהָ, אִיזְהוּ חֲכָם? הַמְּבִין דְּבַר
 מִתּוּךְ דְּבַר. מַחֲשָׁבָה שְׁלוֹ חֲשׁוּבָה לְפָנֵי
 הַקּוּדֶשׁ בְּרוּךְ הוּא מְכַל קְרַבְנֹת וְעוֹלוֹת. וְהוּ
 שְׁכַתּוּב (ויקרא ז) זֹאת הַתּוֹרָה לְעוֹלָה וְלַמִּנְחָה.

(עד כאן רעיא מהימנא)

אִישׁ אִו אִשָּׁה כִּי יַעֲשׂוּ מִכָּל חַטָּאת הָאָדָם
 וְגו' (במדבר ה). בֵּא רֵאָה, כְּתוּב (שופטים ד) וְחָבַר

זָכָאָה בַּר נֶשׁ דְּזָכִי בְּאוֹרֵייתָא, לְמִיזַל לְאַתְדַּבְּקָא

בְּאוֹרְחֵי. דְּכַד בַּר נֶשׁ אָזִיל (דף קכ"ב ע"א)

בְּאוֹרְחֵי דְּאוֹרֵייתָא, מְשִׁיךְ עָלֶיהָ רוּחָא קְדִישָׁא
עֲלָאָה. כְּמָה דְּאַתְּ אָמַר, (ישעיה לב) עַד יַעֲרָה עָלֵינוּ
רוּחַ מְפֹרוֹם. וְכַד בַּר נֶשׁ סָטִי אוֹרְחֵי, מְשִׁיךְ עָלֶיהָ
רוּחָא אַחְרָא מְסֻטְרָא אַחְרָא, דְּהוּא סְטְרָא
דְּמְסֻטְרָא. וְסְטְרָא דְּמְסֻטְרָא אַתְּעַר מְסֻטְרָא דְּנוֹקְבָא
דְּתַהוּמָא רַבָּא, דְּתַמְן מְדוּרִין דְּרוּחִין בִּישׁוּן, דְּנִזְקֵי
לְבַנֵי נְשָׂא, דְּאַקְרוּן נִזְקֵי עֲלֻמָּא. דְּהָא מְסֻטְרָא דְּקִין
קְדָמָאָה אֲשַׁתְּכַחוּ.

וַיִּתְרוּ בְּקִדְמִיתָא כּוּמְרָא לְעִבּוּדָה זָרָה תָּוָה, וְלַתְּהוּא
סְטֵר תָּוָה פְּלִת, וּמְשַׁךְ עָלֶיהָ רוּחָא מִתְּהוּא
אַתְרֵי. וְעַל דָּא אֶקְרִי קִינֵי לְבַתֵּר נְפֻרְד מְקִין (נדאי),
וְאַתְדַּבְּק (נ"א וְאַתְחַבְּר) בֵּיהּ בְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, (מאי מְשַׁמַּע)
דְּכָל מָאן דְּאַתְדַּבְּק בֵּיהּ בְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, וְעָבִיד

לשון הקודש

מְדוּרֵי רוּחֹת רְעוּת שְׁמִיזִיקִים לְאֲנָשִׁים
שְׁנַקְרָאִים מִזִּיקֵי הָעוֹלָם, שְׁהָרֵי מַצַּד קִין
הָרֵאשׁוֹן נִמְצָאוּ.

וַיִּתְרוּ בְּתַתְּחִלָּה הִיָּה כְּמֹר לְעִבּוּדָה זָרָה,
וְלֵאוּתוֹ צַד עֲבָד, וּמְשַׁךְ עָלָיו רוּחַ מֵאוּתוֹ
מְקוֹם, וְלִכְן נִקְרָא קִינֵי אַחַר שְׁנַפְרַד מְקִין
(נדאי) וְנַדְּבַק (נ"א וְתַחְבְּר) בְּקוּדְשׁ-בְּרוּךְ-הוּא. (מה

אַשְׁרֵי הָאִישׁ שׁוֹכֵחַ בַּתּוֹרָה לְלֶכֶת
וְלַתְּדַבֵּק בְּדַרְכָּיו. שְׁכִשְׁאָדָם הוֹלֵךְ בְּדַרְכֵי
הַתּוֹרָה, מוֹשֵׁךְ עָלָיו רוּחַ קְדוּשָׁה עָלֵינוּ, כְּמוֹ
שְׁנַמְר (ישעיה לב) עַד יַעֲרָה עָלֵינוּ רוּחַ מְפֹרוֹם.
וְכִשְׁאָדָם סוּמָה בְּדַרְכָּיו, מוֹשֵׁךְ עָלָיו רוּחַ
אַחֲרַת מַצַּד אַחַר, שְׁהוּא צַד מְמָאָה, וְצַד
הַטְּמָאָה מִתְּעוֹרֵר מַצַּד נִקְבַּ תְּהוּם רַבָּה, שְׁשָׁם

פְּקוּדֵי אֲזַרְיִיתָא, כְּבִיכּוּל, הוּא קַיִים עֲלָמִין, עֲלָמָא
דְּלַעִילָא וְעֲלָמָא דְּלַתְתָּא. וְהָא אִוְקְמוּהָ, וְעֵשִׂיתֶם
אוֹתָם כְּתִיב.

וְכָל מָאן דְּעָבַר עַל פְּקוּדֵי אֲזַרְיִיתָא, כְּבִיכּוּל פְּגִים
לַעִילָא, פְּגִים לְתַתָּא, פְּגִים לְגַרְמִיּה, פְּגִים לְכָל
עֲלָמִין. מִתַּל לְאִינוּן מִפְּרִישֵׁי יָמִין דְּשִׂאטִי (ס"א דְּמַסְרִין)
בְּאַרְבָּא, קָם חַד שְׂטִיָא בִּינֵיהוּ, בְּעָא לְנִקְבָא וְכו'.

וְעַל דָּא אִישׁ אִו אִשָּׁה כִּי יַעֲשׂוּ וְגו', הָאָדָם וְגו'. (פ"א
חז"י) (הושע ו)
עַל פְּקוּדָא חַד דְּאֲזַרְיִיתָא, גָּרִים לִיה לְגַרְמִיּה מִיְתָה,
וְגָרַם לְכָל עֲלָמָא, פְּגִים לַעִילָא, פְּגִים לְתַתָּא, וְהָתוּא
חֹבָא תְּלִיָא, עַד דִּיקַיִים קִדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא עֲלָמָא
כְּמִלְקַדְמִין, וַיִּתְעַבֵּר הָהוּא פְּגִימוּ מִעֲלָמָא, הָדָא הוּא
דְּכְתִיב, (ישעיה כה) בַּלַּע הַמּוֹת לְנֶצַח וּמָחָה יְיָ אֱלֹהִים

לשון הקודש

בִּינֵיהֶם וְרָצָה לַעֲשׂוֹת חוֹר בְּסַפִּינָה וְכו'.

וְלִכְּנָן, אִישׁ אִו אִשָּׁה כִּי יַעֲשׂוּ וְגו', הָאָדָם וְגו'.
(בא ראח) (הושע ו) וְהִמָּה כְּאָדָם עָבְרוּ בְרִית. אָדָם
עָבַר מִצְוָה אַחַת שֶׁל הַתּוֹרָה – גָּרַם לַעֲצֻמוֹ
מִיְתָה, וְגָרַם לְכָל הָעוֹלָם, פְּגִים לְמַעְלָה, פְּגִים
לְמַטָּה. וְאוֹתוֹ חָטָא תְּלוּי עַד שִׁיעֲמִיד הַקְּדוּשׁ
בְּרוּךְ הוּא הָעוֹלָם כְּמִקְדָּם וַיִּעָבֵר אוֹתוֹ פְּגִים
מִהָעוֹלָם. זֶהוּ שְׂכָתוּב (ישעיה כה) בַּלַּע הַמּוֹת

שְׂכָל מִי שֶׁנִּדְבַק בְּקְדוּשׁ-בְּרוּךְ-הוּא
וְעוֹשֶׂה מִצְוֹת הַתּוֹרָה, כְּבִיכּוּל הוּא מַעֲמִיד
עוֹלָמוֹת, עוֹלָם הָעֲלִיּוֹן וְעוֹלָם הַתַּחְתּוֹן. וְהָרִי
פְּרֻשׁוֹהָ, שְׂכָתוּב וְעֵשִׂיתֶם אֹתָם.

וְכָל מִי שֶׁעוֹבֵר עַל מִצְוֹת הַתּוֹרָה, כְּבִיכּוּל
פּוֹגֵם לְמַעְלָה, פּוֹגֵם לְמַטָּה, פּוֹגֵם אֶת עֲצֻמוֹ,
פּוֹגֵם בְּכָל הָעוֹלָמוֹת. מִשָּׁל לְאוֹתָם סְפָגִים
שְׂפָגִים שְׂשֻׁטִים בְּאַנְדָּה, קָם שׁוֹטָה אַחַד

דְּמַעָּה מֵעַל כָּל פָּנִים וְגו'. וּבְגִין כֶּךָ כִּי יַעֲשׂוּ מִכָּל
חַטָּאת הָאָדָם. (כתיב) הָאָדָם, אָדָם קַדְמָאָה.

לְמַעוֹל מֵעַל בֵּינִי, דְּמֵאן דִּיפּוּק מִרְחֻמֵי, וְנִקָּא מִן
דִּינָא, הוּא גָרִים פְּגִימוּ וְכוּ', וְעַל דָּא,
רְחֻמָּא לִישׁוּבָן מִחֲתִיבֵי דְהָאֵי עֲלָמָא, וּמִן פְּגִימוּ
דְלֵהוּן, כַּמָּה זַכָּאִין מִסְתַּלְקִי בְּגִינֵיהוּ, בַּר כָּל מַה
דְּגָרְמִי לְעֵילָא וְתַתָּא.

רַבִּי יַעֲחֵק וְרַבִּי יְהוּדָה הָווּ אֲזֵלֵי מֵאוּשָׁא לְלוּד, אָמַר
רַבִּי יְהוּדָה (יעֲחֵק) גִּימָא מִילִין דְּאֲוֹרֵייתָא וְגִזְזִיל.
פְּתַח רַבִּי יְהוּדָה (ס"א יַעֲחֵק) וְאָמַר, (שמות כא) כִּי יִפְתַּח אִישׁ
בּוֹר אוֹ כִּי יִכְרֶה אִישׁ בַּר וְגו'. מַה כְּתִיב בְּתֵרִיחַ,
בְּעַל הַבּוֹר יִשְׁלַם וְגו'. וּמַה עַל דָּא כֶּךָ, מָאן דְּגָרִים
לְאַבְאָשָׁא עֲלָמָא בְּחֻבּוּי עַל אַחַת כַּמָּה וְכַמָּה. אֵלָא
תְּוֹהֲנָא דְאַף עַל גַּב דְּאַבְאִישׁ עֲלָמָא, אָמַאי אִית לֵיה

לְשׁוֹן הַקּוּדֶשׁ

רַבִּי יַעֲחֵק וְרַבִּי יְהוּדָה הָיוּ הוֹלְכִים מֵאוּשָׁא
לְלוּד. אָמַר רַבִּי יְהוּדָה (יעֲחֵק), נֹאמַר דְּבָרֵי
תוֹרָה וְגִלְדֵי. פְּתַח רַבִּי יְהוּדָה (יעֲחֵק) וְאָמַר, (שמות
כא) כִּי יִפְתַּח אִישׁ בּוֹר אוֹ כִּי יִכְרֶה אִישׁ בַּר
וְגו'. מַה כְּתוּב אַחֲרָיו? בְּעַל הַבּוֹר יִשְׁלַם וְגו'.
וּמַה עַל זֶה כֶּךָ – מִי שְׂגוֹרֵם לְהַסְרִית הָעוֹלָם
בְּחַטָּאָיו עַל אַחַת כַּמָּה וְכַמָּה. אֵלָא תְּוֹהֲנָא,
שְׂאָף עַל גַּב שְׂמִסְרִית הָעוֹלָם, לְמַה יֵשׁ לוֹ

לְנִצַּח וּמַחֲה ה' אֱלֹהִים דְּמַעָּה מֵעַל כָּל פָּנִים
וְגו'. וְלִכְּן כִּי יַעֲשׂוּ מִכָּל חַטָּאת הָאָדָם. (כתוב)
הָאָדָם – אָדָם הָרֵאשׁוֹן.

לְמַעַל מֵעַל בַּהּ, שְׂמִי שְׂוִיצָא מִרְחֻמֵי וְיוֹנֵק
מִדִּין, גּוֹרֵם פְּגָם. וְלִכְּן הִרְחֻמֵן יַצִּילֵנוּ מִרְשָׁעֵי
הָעוֹלָם תְּוֹה וּמִפְּגִמִּיהֶם. כַּמָּה צְדִיקִים
מִסְתַּלְקִים בְּגִלְלָם, מְלַכְד לְכָל מַה שְׂגוֹרֵמֵם
לְמַעַלָּה וְלְמַטָּה.

תְּשׁוּבָה, כְּמָה דְכָתִיב אִישׁ אִו אִשָּׁה כִּי יַעֲשׂוּ וְגו' וְהִתְוֹדוּ אֶת חַטָּאתָם וְהָשִׁיב.

אֵלֶּא וְדָאֵי דָא מְהֵנְיָא לְהוּ, בְּגִין דְּעָבִיד תְּשׁוּבָה, כְּבִיכּוּל הוּא עָבִיד לִיה מִמָּשׁ. דְּהָא מַה דְּפָגִים לְעֵילָא, אֶתְקִין לִיה, וּבְמָה בְּתִשׁוּבָה. דְּכָתִיב אִישׁ אִו אִשָּׁה כִּי יַעֲשׂוּ וְגו', וְהִתְוֹדוּ אֶת חַטָּאתָם וְהָשִׁיב, וְתִשׁוּבָה אֶתְקִין כְּלָא, אֶתְקִין לְעֵילָא, אֶתְקִין לְתַתָּא, אֶתְקִין לְגַרְמִיָּה, אֶתְקִין לְכָל עָלְמָא.

פְּתַח רַבִּי יִצְחָק (ס"א יְהוּדָה) אֶבְתְּרִיה וְאָמַר, (דְּבָרִים ד) בְּצַר לָךְ וּמִצְאֹוד כָּל הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה וְגו'. בְּצַר לָךְ, מִכָּאן דְּתִשׁוּבָה מִעֵלְיָא מִכְּלָא, עַד לָא יִשְׂרֵי דִינָא בְּעָלְמָא. דְּבַתֵּר דְּיִשְׂרֵי דִינָא תְּקִיף חִילִּיה מָאן יַעֲבֵר לִיה מִעָלְמָא וַיִּסְלַק לִיה. דְּהָא (דף קכ"ב ע"ב) בֵּינּוֹן דְּשִׂאֲרֵי דִינָא, לָא אֶסְתְּלִיק עַד דִּישְׁתְּלִים. בְּתַר דְּאִשְׁתְּלִים,

לְשׁוֹן הַקּוּדֵשׁ

לְמַטָּה, מִתְקַנֵּת עֲצֻמוֹ - מִתְקַנֵּת לְכָל הָעוֹלָם. **פְּתַח רַבִּי יִצְחָק (יהודה) אַחֲרָיו וְאָמַר, (דְּבָרִים ד) בְּצַר לָךְ וּמִצְאֹוד כָּל הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה וְגו'. בְּצַר לָךְ - מִכָּאן שֶׁתִּשׁוּבָה מְעַלָּה מִהַבֵּל עַד שְׁלֵא יִשְׂרָה הַדִּין בְּעוֹלָם. שְׂאֲחַר שְׁשׁוּרָה הַדִּין מִתְחַזֵּק כְּחוֹ, מִי יַעֲבִירוּ מִהָעוֹלָם וַיִּסְלְקוּ? שְׂהַרִי בֵּינּוֹן שְׁשׁוּרָה הַדִּין, לָא מִסְתְּלַק עַד שְׁנִשְׁלָם. אַחַר שְׁנִשְׁלָם וַעֲשֵׂה תִשׁוּבָה,**

תְּשׁוּבָה, כְּמוֹ שְׂכַתּוּב אִישׁ אִו אִשָּׁה כִּי יַעֲשׂוּ וְגו' וְהִתְוֹדוּ אֶת חַטָּאתָם וְהָשִׁיב? **אֵלֶּא וְדָאֵי זֶה מוֹעִיל לָהֶם מִשׁוּם שְׁעֵשָׂה תִשׁוּבָה, כְּבִיכּוּל הוּא עוֹשֵׂה אוֹתוֹ מִמָּשׁ. שְׂהַרִי מַה שְׁפָגִים לְמַעְלָה - תְּקִין, וּבְמָה? בְּתִשׁוּבָה, שְׂכַתּוּב אִישׁ אִו אִשָּׁה כִּי יַעֲשׂוּ וְגו', וְהִתְוֹדוּ אֶת חַטָּאתָם וְהָשִׁיב, וְתִשׁוּבָה מִתְקַנֵּת הַבֵּל, מִתְקַנֵּת לְמַעְלָה - מִתְקַנֵּת**

וְעִבַד תְּשׁוּבָה, אֶתְקִין עֲלֵמִין בְּלֵהוּ. מִשְׁמַע, דְּכִתִּיב
וּמִצְאוּךְ כָּל הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה בְּאַחֲרֵית הַיָּמִים, וְכִתִּיב
וּשְׁבַת עַד יְיָ אֱלֹהֶיךָ וְגו' . כִּי אֵל רַחוּם הוּא יְיָ אֱלֹהֶיךָ וְגו' .

בְּאַחֲרֵית הַיָּמִים, מָאי אֵיכָא הָכָא. אֵלָּא לְאַכְלֵלָא
בְּנֶסֶת יִשְׂרָאֵל, דְּאִיְהוּ בְּגִלּוּתָא,
וְאִשְׁתַּכַּחַת בְּעָאקוּ דְלֵהוּן, וְלֹא שִׁבְקַת לִוְן לְעֲלֵמִין.
וּבְגִין כִּד קִדְשָׁא בְּרִידָא הוּא אָפּ עַל גַּב דְּאַשְׁרֵי דִינָא
בְּעֲלֵמָא, בְּעֵי דִי־הִדְרוּן יִשְׂרָאֵל בְּתִשׁוּבָה, לְאוּטְבָא
לְהוּ בְּהַאי עֲלֵמָא, וּבְעֲלֵמָא דְאַתִּי, וְלִית לָךְ מָאן
דְּקָאִים קָמִי תִשׁוּבָה.

תָּא חַזִּי, אֶפִּילוּ בְּנֶסֶת יִשְׂרָאֵל, תִּשׁוּבָה אֶקְרִי. וְאִי
תִּימָא (תִּשׁוּבָה) עֲלָאָה (ס"א מַעֲלִיא) (נ"א וְאֵת עֲלָאָה) מִכָּל
אַתְר לָא שְׁכִיחַ, אֵלָּא דָּא אֶקְרִי תִשׁוּבָה, כִּד אֶהְדֵּר
רַחֲמֵי לְקַבְּלָהָא, וְהִיא תָּבַת עַל כָּל אֵינּוֹן אוּכְלָסִין

לשון הקודש

בְּעוֹלָם, רוּצָה שִׁיחֲזִרוּ יִשְׂרָאֵל בְּתִשׁוּבָה
לְהִיטִיב לָהֶם בְּעוֹלָם הַזֶּה וּבְעוֹלָם הַבָּא, וְאִין
לָךְ מִי שִׁיעֲמֵד בְּפָנֵי הַתִּשׁוּבָה.

בַּא רְאָה, אֶפִּילוּ בְּנֶסֶת יִשְׂרָאֵל נִקְרְאָת
תִּשׁוּבָה. וְאִם תֵּאמַר, (תִּשׁוּבָה) עֲלִיוֹנָה (מַעֲלָה) (אוֹת
עֲלִיוֹנָה) מִכָּל מְקוֹם לֹא נִמְצְאָת - אֵלָּא זו
נִקְרְאָת תִּשׁוּבָה, כְּשֶׁחֲזָר רַחֲמִים לְמוֹלָה,
וְהִיא חוֹזֶרֶת עַל כָּל אוֹתָם אוּכְלוּסִים

מִתְקַן כָּל הָעוֹלָמוֹת. מִשְׁמַע שְׁכַתּוּב וּמִצְאוּךְ
כָּל הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה בְּאַחֲרֵית הַיָּמִים, וְכִתּוּב
וּשְׁבַת עַד הוּא אֱלֹהֶיךָ וְגו' . כִּי אֵל רַחוּם הוּא
אֱלֹהֶיךָ וְגו' .

בְּאַחֲרֵית הַיָּמִים, מָה יֵשׁ כָּאן? אֵלָּא לְהַכְלִיל
בְּנֶסֶת יִשְׂרָאֵל, שֶׁהִיא בְּגִלּוּת וְנִמְצְאָת
בְּעֲרָתָם, וְלֹא עוֹנֶבֶת אוֹתָם לְעוֹלָמִים. וְלָכֵן
הַקּוֹדֵשׁ בְּרִידָא הוּא, אָפּ עַל גַּב שְׁמִשְׁרָה דִּין

וַיִּנְקָא לֹון. וַתְּשׁוּבָה מֵעֲלִיָּא, כִּד אֶתְמַסֵּר נַפְשָׁא לְגַבְהָ,
וַנְטִיל לָהּ בְּזַמְנָא דְאִיהִי בַתְּשׁוּבָה, כִּדִּין כִּלְא אֶתְתַּקֵּן
לְעִילָא וַתִּתָּא, וְאֶתְתַּקֵּן הוּא, וְכֹל עַלְמָא.

חַיִּיבָא חַד בְּעַלְמָא, קַלְקוּלָא דְכַמְּה אַחַרְנִין בְּגִינִיהָ.
וְוִי לְחַיִּיבָא, וְוִי לְשִׁבְיבִיהָ. תָּא חַזִּי, יוֹנָה, בְּגִין
דְּלֹא בָעָא לְמַהֲךְ בְּשִׁלְיַחְוֹתָא דְמֵאֲרִיָּה, כִּמְה בְּנִי נֶשֶׁא
הוּוּ אֶתְאַבִּידוּ בְּגִינִיהָ בְּנִמָּא, עַד דְּכֻלְהוּ אֶתְדָּרוּ עֲלוּי,
וְדֵאִינוּ לִיהָ בְּדִינָא בְּנִמָּא, וְכִדִּין אֶשְׁתַּזְיְבוּ כְּלָהוּ,
וְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא חָס עָלֶיהָ לְבַתָּר, וְשִׁזְיַב כִּמְה
אוּכְלָסִין בְּעַלְמָא. אִימַתִּי. כִּד אֶתְדָּר לְמֵאֲרִיָּה מוּגוּ
עֲקֻתִיָּה. הָדָא הוּא דְכַתִּיב, (יוֹנָה ב) קָרָאתִי מִצָּרָה לִי אֶל
יְיָ וַיַּעֲנֵנִי. וְכַתִּיב, (תְּהִלִּים קיח) מִן הַמִּצָּר קָרָאתִי יְיָ עֲנֵנִי
בְּמִרְחַב יְיָ וְגו'.

לְשׁוֹן הַקּוּדֶשׁ

רבונו, כמה אנשים היו אובדים בגללו בינם,
עד שכלם חזרו עליו ודנו אותו בדין בינם, ואז
נצלו כלם, ואחר כך הקדוש ברוך הוא רחם
עליו, והציל כמה אוכלוסים בעולם. מתי?
בשחור לרבנו מתוך צרתו. זהו שכתוב (יונה
א) קראתי מצרה לי אל ה' ויעניני. וכתוב (תהלים
קיח) מן המצר קראתי יי' ענני במרחב יי' וגו'.

ומיניקתם. ותשובה מעלה - כשנמסרת
הנפש אליה ולוקחת אותה בזמן שהיא
בתשובה, אז הכל מתתקן למעלה ולמטה,
ומתתקן הוא וכל העולם.

רשע אחר בעולם - בגללו יש קלקול לכמה
אחרים. אזי לרשע, אזי לשכננו בא ראה,
יונה, משום שלא רצה ללכת בשליחות

רעיא מהימנא

פְּקוּדָא דָא, היא מצות תשובה. וְדָא אִיהִי בִינְהָ. וּבִעְוֹנוֹתֵינוּ
 מִדְּתָרְבַּ בִּי מִקְדָּשָׁא, לָא אֲשַׁתְּאַר לָנוּ אֲלָא וְדוּוּי דְּבָרִים
 לְבַד, וְדָא מַלְכוּת. וּמֵאִי בִינְהָ. בְּן יִ"ה. וְהֵאֵי בֶן, ו' אִיהוּ וְדָאֵי. וְכָל
 מָאן דְּחִזֵּר בְּתִיבְתָא, כְּאֵלּוּ חִזֵּר אֶת ה' לָאֵת ו', דְּאִיהוּ בְּן יִ"ה,
 וְאֲשַׁתְּלִים בֵּיהּ יְהוֹ"ה. וְדָא אִיהוּ תְּשׁוּבָה, תְּשׁוּבָה ה' וְדָאֵי לְגַבֵּי ו'.

דָּאֵת ה' וְדָאֵי אִיהוּ וְדוּוּי דְּבָרִים, וְרִזָּא דְּמַלְכָּה, (הושע יד) קָחוּ עִמָּכֶם
 דְּבָרִים וְשׁוּבוּ אֵל יי אֱמָרוּ אֵלָיו וְגו' וּנְשַׁלְמָה פְּרִים שְׁפַתֵינוּ.
 דְּוַדָּאֵי כַד בַּר נֶשֶׁא אִיהוּ חוּטָא, גָּרִים לְאַתְרַחְקָא ה' מֵאֵת ו'.

דְּאֲסַתְּלַק בְּן יִ"ה, דָּא יְהוֹ"ה, מֵאֵת ה'. וּבְגִין דָּא אֲתִתְרַב בִּי מִקְדָּשָׁא,
 וְאַתְרַחְקוּ יִשְׂרָאֵל מִתְּמָן, וְאַתְגְּלוּ בִינֵי עַמְמֵיָא. וּבְגִין דָּא, כָּל מָאן
 דְּעֵבִיד תְּשׁוּבָה, גָּרִים לְאַחֲזָרָא ה' לָאֵת ו', וּפּוֹרְקָנָא בְּדָא תְּלִיָּא.
 וּבְגִין דָּא הַכֹּל תְּלוּי בְּתִשׁוּבָה. דְּכַךְ אֱמָרוּ קְדָמָי, כָּל הַקְצִים כְּלוּ,
 וְאִין הַדְּבָר תְּלוּי אֲלָא בְּתִשׁוּבָה, דְּאִיהוּ שְׁלִימוּ דְשִׁמְיָה.

וְעַל דָּא (יחזקאל כ) וְאַעֲשֶׂה לְמַעַן שָׁמַי. וְעוֹד (ישעיה מח) לְמַעַנִי לְמַעַנִי
 אַעֲשֶׂה. וְאִם לָאו חֲזִרִין, אֲנָא אַעֲמִיד לִזְן מַלְכָּא, שְׁקִשִּׁין

לשון הקודש

רעיא מהימנא

שׁוּדָאֵי כְּשִׁאָדָם חוּטָא, גִּוְרָם לְהַרְחִיק ה'
 מֵאֵת ו'. שְׁמַסְתְּלַק בְּן יִ"ה, זֶה יְהוֹ"ה, מֵאֵת ה'.
 וְלָכֵן תְּרַב בֵּית הַמִּקְדָּשׁ, וְהַתְּרַחְקוּ יִשְׂרָאֵל
 מִשָּׁם וְגָלוּ לְבֵין הָעַמִּים. וּמִשׁוּם זֶה, כָּל מִי
 שְׁעוֹשֶׂה תְּשׁוּבָה, גִּוְרָם לְהַחֲזִיר ה' לָאֵת ו',
 וְהִנְאֵלָה תְּלוּיָהּ בְּזוּה. וּמִשׁוּם זֶה הַכֹּל תְּלוּי
 בְּתִשׁוּבָה. שְׁכַךְ אֱמָרוּ הָרִאשׁוֹנִים, כָּל הַקְצִים
 כְּלוּ, וְאִין הַדְּבָר תְּלוּי אֲלָא בְּתִשׁוּבָה, שְׁהוּא
 שְׁלֵמוֹת שְׁמוּ.

וְעַל כֵּן, (יחזקאל ס) וְאַעֲשֶׂה לְמַעַן שָׁמַי. וְעוֹד,
 (ישעיה מח) לְמַעַנִי לְמַעַנִי אַעֲשֶׂה. וְאִם לָא

מִצְוָה זוּ היא מצות תשובה, וְזוּהִי בִינְהָ.
 וּבִעְוֹנוֹתֵינוּ, מִשְׁחַרְבַּ בֵּית הַמִּקְדָּשׁ, לָא נִשְׁאָר
 לָנוּ אֲלָא וְדוּוּי דְּבָרִים לְבַד, וְזוּ מַלְכוּת. וּמָה
 זֶה בִינְהָ? בְּן יִ"ה. וּבֶן זֶה הוּא ו' בְּוַדָּאֵי. וְכָל
 מִי שְׁחִזֵּר בְּתִשׁוּבָה, כְּאֵלּוּ הַחֲזִיר ה' לָאֵת ו',
 שְׁהִיא בְּן יִ"ה, וּנְשַׁלֵּם בּוֹ יְהוֹ"ה. וְזוּהִי תְּשׁוּבָה
 – תְּשׁוּבָה ה' וְדָאֵי לוֹ.

שְׁאֵת ה' וְדָאֵי היא וְדוּוּי דְּבָרִים, וְסוּד הַדְּבָר
 – (הושע יד) קָחוּ עִמָּכֶם דְּבָרִים וְשׁוּבוּ אֵל ה'
 אֱמָרוּ אֵלָיו וְגו' וּנְשַׁלְמָה פְּרִים שְׁפַתֵינוּ.

גִּזְרוּתוֹ מִשָּׁל פְּרַעָה, וַיַּחְזְרוּן עַל כְּרַחֲמֵיהוּ. הָדָא הוּא דְכְּתִיב וְשַׁבַּת
עַד יֵי אֱלֹהֶיךָ, עַד יְהוָה וְדָאֵי.

וְתִשׁוּבָה דָּא אֲתַקְרִיאת חַיִּים, (משלי ד) כִּי מִמֶּנּוּ תוֹצְאוֹת חַיִּים,
דְּאֵינּוּן נִשְׁמַתִּין דִּישְׂרָאֵל. וְאִיהוּ הַבֵּל דְּנִפְק וְעָאֵל
בְּפוּמָא דְּבַר נָשׁ, בְּלֹא עֵמֶל וּבְלֹא יַגִּיעָה. ה' דְּבַהֲבָרָאם. וְעָלָה
אֲתַמַּר, (דברים ח) כִּי עַל כָּל מוֹצֵא כִּי יֵי יַחֲזִיה הָאָדָם. וְהִיא עַל רִישֵׁיה
דְּבַר נָשׁ. עָלָה אֲתַמַּר, (במדבר יב) וְתִמְוֶנֶת יֵי יְבִיט. (תהלים לט) אַךְ בְּעֵלָם
יִתְחַלֵּף אִישׁ.

וּבְגִין דְּאִיהִי עַל רִישֵׁיה דְּבַר נָשׁ, אָסִיר לִיה לְבַר נָשׁ לְמִיזַל אַרְבַּע
אֲמוֹת בְּגִלּוּי דְּרִישָׂא, דָּאם הִיא אֲסַתְלַקַת מֵעַל רִישֵׁיה דְּבַר
נָשׁ, מִיַּד אֲסַתְלַקוּ חַיִּים מִיָּה.

וְאִי תִימָא דְּכַךְ שְׂרָיָא עַל אוֹמִין דְּעֵלְמָא, אָף עַל גַּב דְּלָא אֲתַבְרִי
בְּהוּן שְׂמִיָּא וְאַרְעָא וְכָל תּוֹלְדִין דְּבַהּוּן. לָא שְׂרָיָא וְדָאֵי,
דְּמוֹשָׁה בָּעָא מְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, דְּלָא תִשְׂרִי שְׂכִינָה עַל אוֹמִין
דְּעֵלְמָא, וְיַהֲיִב לִיה. הַבְּלָא דְּקִימָא עַל אוֹמִין דְּעֵלְמָא מֵאָן נִפְקָא.
אוּ עַל חַיִּיבִיָּא דְּאֵינּוּן עֵרַב רַב מְעוֹרְבִין עִם יִשְׂרָאֵל. אֲלָא וְדָאֵי לִית

לְשׁוֹן הַקּוֹדֶשׁ

וּמִשׁוּם שֶׁהִיא עַל רֹאשׁ הָאִישׁ, אָסוּר לוֹ
לְאָדָם לְלַכֵּת אַרְבַּע אֲמוֹת בְּגִלּוּי רֹאשׁ, שְׂאָם
הִיא מִסְתַּלַּקַת מֵעַל רֹאשׁוֹ שֶׁל הָאָדָם, מִיַּד
מִסְתַּלְקִים מִמֶּנּוּ הַחַיִּים.

וְאֵם תֹּאמַר שֶׁכַּךְ שׁוֹרָה עַל רֹאשׁ אֲמוֹת
הָעוֹלָם, אָף עַל גַּב שְׂלֵא נִבְרָאוּ בָהֶם שָׁמַיִם
וְאָרֶץ וְכָל תּוֹלְדוֹתֵיהֶם – לֹא שׁוֹרָה וְדָאֵי.
שְׂמֻשָׁה בְּקִשׁ מִהַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא שְׂלֵא
תִשְׂרָה שְׂכִינָה עַל אֲמוֹת הָעוֹלָם, וְנִתֵּן לוֹ.
הַהֲבֵל הָעוֹמֵד עַל אֲמוֹת הָעוֹלָם מֵאִיפֹה יוֹצֵא?
אוּ עַל הַרְשָׁעִים שֶׁהֵם עֵרַב רַב, מְעַרְבִים עִם
יִשְׂרָאֵל? אֲלָא וְדָאֵי לֹא כָּל הַפְּנִים שׁוּיִם.

חוֹזְרִים, אֲנִי אֶעֱמִיד לָהֶם מִלֶּךְ שְׂקָשִׁים
גִּזְרוּתוֹ מִשָּׁל פְּרַעָה, וַיַּחְזְרוּ בְּעַל כְּרַחֲמֵי. זְהוּ
שְׂכַתוֹב (דברים ד) וְשַׁבַּת עַד ה' אֱלֹהֶיךָ, עַד
יְהוָה וְדָאֵי.

וְתִשׁוּבָה זֶה נִקְרֵאת חַיִּים, (משלי ד) כִּי מִמֶּנּוּ
תוֹצְאוֹת חַיִּים, שְׁהֵם נִשְׁמַתִּין יִשְׂרָאֵל. וְהוּא
הַבֵּל שְׂיִוצֵא וְנִכְנָס בְּפִי הָאָדָם בְּלֹא עֵמֶל
וּבְלֹא יַגִּיעָה, ה' שֶׁל הַבְּרָאָם, וְעָלְיוּ נִאֲמַר
(דברים ח) כִּי עַל כָּל מוֹצֵא כִּי ה' יַחֲזִיה הָאָדָם.
וְהִיא עַל רֹאשׁ הָאִישׁ, עֲלֶיהָ נִאֲמַר (במדבר יב)
וְתִמְוֶנֶת ה' יְבִיט. (תהלים לט) אַךְ בְּעֵלָם
יִתְחַלֵּף אִישׁ.

כָּל אֲפִיּא שְׂוִין, אֲפִילוּ יִשְׂרָאֵל לָאוּ אֵינּוּן שְׂוִין, כָּל שְׂפָן אַחֲרֵינִין.
אֵלֶּא וְדָאֵי עַל הָאֵי דִּיּוֹקְנָא דְּאֵת ה' אוֹקְמוּהָ, מִתְּנָה טוֹבָה יֵשׁ לִי
 בְּבֵית גְּנָזִי וְשַׁבַּת שְׁמָה. וְכֹד הָאֵי שְׂרִיא עַל יִשְׂרָאֵל, לִית לֹון יְגִיעָה
 וְלֹא שְׁעִבוּד. וְבָה נֶפֶשׁ עֲמֵלָה וְיְגִיעָה (שְׁמוֹת ל"א) שַׁבַּת וַיִּנְפֹּשׁ.

דְּנֶפֶשׁ אַחֲרָא אֵית עַל רִישֵׁיה דְּבַר נֶשׁ, דְּאֵתְקֵרִיאַת עֶבֶד. וְאִיהוּ
 דִּיּוֹקְנָא עַל בַּר נֶשׁ. וְאִיהִי עֶבֶד דְּמִלְכָא, דְּמִנְעֵנְעָא כָּל
 אֲבָרִין דְּבַר נֶשׁ, לְמִיזֵל בְּאַרְחִין טְבִין, וְלְקִימָא בְּהוּן רַמ"ח פְּקוּדִין,
 לְשְׂרִיא עֲלֵיהוּ ה' דְּבַהֲבְרָאָם, דְּכַךְ סָלִיק הַבְּרָאָם לְרַמ"ח.

וְדִיּוֹקְנָא אַחֲרָא עַל רִישֵׁיה, דְּאֵתְקֵרִיאַת יְרָאָה, וְדָא י'. וְעֲלֵייהוּ
 אַתְמַר, (בְּרֵאשִׁית א') וַיִּבְרָא אֱלֹהִים אֶת הָאָדָם בְּצַלְמוֹ
 בְּצַלְמֵ אֱלֹהִים. תְּרִין דִּיּוֹקְנֵין טְבִין, דְּאֵינּוּן דְּכַר וְנוֹקְבָא. דְּכַר
 מִסְטָרָא דְּאֵת י'. נּוֹקְבָא מִסְטָרָא דְּאֵת ה'.

וְתִרְיָן אַתְוּוֹן אַתְעֵרִין לִיה לְבַר נֶשׁ לְתוֹרָה וְלַמְצוּהָ. י' יְרָאָה, וְדָא
 אִיהִי עַל רִישֵׁיה דְּבַר נֶשׁ, וּמִנָּה יִיעוּל דְּחִילוֹ לְלִבָּא דְּבַר
 נֶשׁ, לְמַדְחַל מְקוּדְשָׁא בְּרִידָה הוּא, וְלִנְטָרָא גְרַמִּיָּה דְּלֹא יַעֲבֵר עַל
 פְּקוּדִין דְּלֹא תַעֲשֶׂה. ה' אַהֲבָה עַל רִישֵׁיה דְּבַר נֶשׁ, וּמִנָּה עֲאֵל

לְשׁוֹן הַקּוּדֵשׁ

הַבְּרָאָם לְרַמ"ח.
 וְדִיּוֹקְנֵין אַחֲרָא עַל רֵאשׁוֹ, שְׁנַקְרָא יְרָאָה, וְזָה י'.
 וְעֲלֵיהֶם נֹאמַר, וַיִּבְרָא אֱלֹהִים אֶת הָאָדָם
 בְּצַלְמוֹ בְּצַלְמֵ אֱלֹהִים. שְׁתֵּי דְּמִיּוֹת טוֹבוֹת,
 שְׁהֶם זָכָר וְנִקְבָּה. זָכָר מִצַּד הָאוֹת י', נִקְבָּה
 מִצַּד הָאוֹת ה'.

וְשְׁתֵּי אוֹתִיּוֹת מְעוֹרְרוֹת אֶת הָאָדָם לְתוֹרָה
 וְלַמְצוּהָ. י' יְרָאָה, וְזוֹהִי עַל רֵאשׁ הָאָדָם,
 וּמִמֶּנָּה תִּפְנֹס יְרָאָה לְלִבֵּי הָאָדָם לִירָא
 מִהַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא וְלִשְׁמַר אֶת עַצְמוֹ שְׁלֹא
 יַעֲבֵר עַל מְצוּוֹת לֹא תַעֲשֶׂה. ה' אַהֲבָה עַל

אֲפִילוּ יִשְׂרָאֵל אֵינָם שְׂוִים, כָּל שְׂפָן אַחֲרֵים.
אֵלֶּא וְדָאֵי עַל דְּמוֹת זוֹ שֶׁל אוֹת ה' פְּרֻשׁוֹהָ,
 מִתְּנָה טוֹבָה יֵשׁ לִי בְּבֵית גְּנָזִי וְשַׁבַּת שְׁמָה.
 וְכִשְׁהִיא שׁוֹרָה עַל יִשְׂרָאֵל, אֵין לָהֶם יְגִיעָה
 וְלֹא שְׁעִבוּד, וְבָה נֶפֶשׁ עֲמֵלָה וְיְגִיעָה (שְׁמוֹת ל"ב)
 שַׁבַּת וַיִּנְפֹּשׁ.

שְׁנַפְשׁ אַחֲרַת יֵשׁ עַל רֵאשׁ הָאָדָם, שְׁנַקְרָאַת
 עֶבֶד, וְהִיא דְּמוֹת עַל הָאִישׁ, וְהוּא עֶבֶד
 הַמֶּלֶךְ, שְׁמִנְעֵנְעַת כָּל אֵיבָרֵי הָאָדָם לְלִבַּת
 בְּדַרְכֵים טוֹבוֹת וְלִקְיָם בְּהֶם רַמ"ח מְצוּוֹת,
 לְהַשְׁרוֹת עֲלֵיהֶם ה' שֶׁל בְּהַבְּרָאָם, שְׁכַךְ עוֹלָה

רְחִימוּ דְקוּדְשָׁא בְרִידָא הוּא, עַל רַמ"ח אַבְרִין דִּילֵיהּ, לְקַיִמָא בְּהוּן פְּקוּדֵין דְעֵשֶׂה. וְיֵאֵיחֵי עַל רִישֵׁיהּ דְּבַר נֶשׁ, וּמַנְיָה יִיעוּל עַל פּוּמָא דְּבַר נֶשׁ מְלוּלִין לְאוּלְפָּא בְּאוּרֵייתָא.

וּבְהַאי קָחוּ עִמְכֶם דְּבָרִים וְשׁוּבוּ אֶל יְיָ. וּבְהַאי דִּיהָא בְּכוּן הִירָאָה וְהֶאֱהָבָה וְהַתּוֹרָה יִתְחַזֵּר יְהוּ"ה דְּאִיהוּ בִּינָה תְּשׁוּבָה, וְיִתְשׁוּב לְנַפְי ה', דְּאִיהוּ עוּבְדָא דְּבִרְאשִׁית. וְאִיהוּ ל"ב אֱלֹהִים. (דף קכ"ג ע"א) **וַיִּשְׁתַּלֵּם יְהוָה וּבָה יְהֵא לְכוּן נִיחָא מִכְּלָא, וּבָה שַׁבַּת וַיִּנְפֹשׁ.**

וּבָה יִתְפַּלֵּל יְהוּ"ו, וּבְגִין דָּא וַיְכַלּוּ: שְׁלִימוּ דְכְלָא. בְּהַ, אֶתְפַּרֵי כָּל עֲלָמָא, וְעֲלָה קַיִימִין שְׁמַיָא וְאַרְעָא וַיִּמָּא וְכָל בְּרִיין דְּאֶתְפַּרוּן, דְּכַתִּיב, (בראשית ב) אֵלֶּה תוֹלְדוֹת הַשָּׁמַיִם וְהָאָרֶץ בְּהִבְרָאֵם, בְּה' בְּרָאֵם. וְאִם הִיא אֶתְרַחַקַת מִעֲלָמָא אֲפִילוּ רַגְעָא, כִּלְא אֶתְחַרַב וְאֶתְבְּטַל, וְלֹא הוּי קִיּוּמָא בְּעֲלָמָא.

הַאי ה' לָא תִיזִיל מְנוּפָא, וּבָה קַיִימָא וְכַד הִיא תִיזִיל מַנְיָה, הוּא סָם הַמּוֹת תִּיתִי וְתִשְׁרִי עֲלֵיהּ, דְּתַתְקַרֵי טוּמְאָה, נְבֻלָה, פְּסוּלָה, מְלֵאךְ הַמּוֹת, חֲשָׁד, אֲפֻלָּה, וְשִׁרְיָא עַל גּוּפָא דְּבַר נֶשׁ.

לְשׁוֹן הַקּוּדֵשׁ

וּבָה יִפְלַל יְהוּ"ו, וּמַשׁוּם זֶה וַיְכַלּוּ - שְׁלֵמוֹת הַכֹּל. בְּהַ נִבְרָא כָּל הָעוֹלָם, וְעֲלֵיהּ עוּמְדִים שְׁמַיִם וְאַרְץ וְהַיָּם וְכָל הַבְּרִיּוֹת שְׁנַבְרָאוּ, שְׁכַתוּב (בראשית ב) אֵלֶּה תוֹלְדוֹת הַשָּׁמַיִם וְהָאָרֶץ בְּהִבְרָאֵם, וְאִם הִיא תִתְרַחַק מִהָעוֹלָם אֲפִילוּ רַגְעָא, הַכֹּל יִחַרַב וַיִּתְבְּטַל, וְלֹא תִהְיֶה עֲמִידָה לְעוֹלָם. ה' זֹאת לֹא תִלְךְ מִהַגּוּף, וְכוּ הוּא עוּמְד. וּכְשֶׁהִיא תִלְךְ מִמֶּנּוּ, הוּא סָם הַמּוֹת יִבֹּא וַיִּשְׁרַח עָלָיו, שְׁתַּקַּרָא טוּמְאָה, נְבֻלָה, פְּסוּלָה, מְלֵאךְ הַמּוֹת, חֲשָׁד, אֲפֻלָּה, וְשׁוּרָה עַל גּוּף

רֵאשׁוּ שֶׁל הָאָדָם, וּמַמְנָה נִכְנָסַת אֲהַבַת הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא עַל רַמ"ח אֵיבָרָיו לְקַיִם בְּהֶם מַצּוֹת עֵשֶׂה. וְיֵאֵיחֵי עַל רֵאשׁ הָאָדָם, וּמַמְנָה יִכְנַס עַל פֶּה הָאָדָם דְּבוּרִים לְלַמֵּד בְּתוֹרָה. וּבְזֶה קָחוּ עִמְכֶם דְּבָרִים וְשׁוּבוּ אֶל ה'. וּבְזֶה שְׁתַּהֲיֶה בְּכֶם הִירָאָה וְהֶאֱהָבָה וְהַתּוֹרָה, יִחַזֵּר יְהוּ"ה שֶׁהוּא בִּינָה, תְּשׁוּבָה, וְיִתְשׁוּב לָהּ, שֶׁהִיא מַעֲשֵׂה בְּרִאשִׁית, וְהִיא ל"ב אֱלֹהִים. וַיִּשְׁתַּלֵּם יְהוָה, וּבָה תִהְיֶה לְכֶם מְנוּחָה וְנַחַת מִהַכֹּל, וּבָה שַׁבַּת וַיִּנְפֹשׁ.

וּבְהִיחֻא זְמַנָּא אֲתַקְרִי בַר נֶשׂ מֵת. וְרָזָא דְמַלְחָה, (יחזקאל יח) כִּי לֹא אַחֲפֹזִן בְּמוֹת הַמֵּת נְאֻם יְיָ אֱלֹהִים וְהִשִּׁיבוּ וְחִיו.

כָּל פְּקוּדֵינ דְעֵשָׂה, דְהוּוּ עֵתִידִין לְשַׂרְיָא בְרַמ"ח אַבְרִין דִּילִיָּה, פְּלָהוּ מִתְאַבְּלִין עָלֶיהָ. וְרָזָא דְמַלְחָה, (ישעיה נז) דְרָכִיו רָאִיתִי וְאַרְפָּאֵהוּ וְגו'. וְלֹאֲבַלְיוּ. מָאִי וְלֹאֲבַלְיוּ. אֵילִין רַמ"ח אַבְרִין, דְקָא מִתְאַבְּלִין עָלֶיהָ, דְאֵינֻן דִּיוֹקְנָא עֲלָאָה דְשַׂרְיָא עַל רִישֵׁיהָ, דְבָהּ שַׂרְיָא יְחו"ה. דְכַמָּה דְאִית דִּיוֹקְנָא טָבָא עַל צַדִּיק, וּמְנַהִיג לִיָּה לְכָל עוֹבְדֵין טָבִין, לְזַפְּאָה לִיָּה לְעֲלָמָא דְאֲתִי. כַּד אִית דִּיוֹקְנָא בִישָׂא, עַל רִישָׂא דְחַיִּיבָא, לְאַנְהָנָא לֹון בְּעוֹבְדֵין בִּישִׁין, דִּיִּרְתוּן גִּיהֶנָם. וּבְגִין דָּא אִית הֶבֶל וְאִית הֶבֶל, אִית הֶבֶל טָב, דְאֲתַמַּר בֵּיה, (דברים ח) כִּי עַל כָּל מוֹצֵא פִי יְיָ יִחְיֶה הָאָדָם. וְאִית הֶבֶל בִּישָׂא, דְאֲתַמַּר בֵּיה (קהלת ב) גַּם זֶה הֶבֶל וְרַעוּת רִוַח.

וְתָא חֲוֵי בְּעוֹבְדֵין דְבַר נֶשׂ אֲשֶׁתְּמוּדַע פְּרֻצוּפָא, דְאִיָּהֵי עָלֶיהָ, וּפְרֻצוּפָא דְאַנְפּוּי. הָדָא הוּא דְכְּתִיב, (ישעיה ג) הַכֶּרֶת פְּנֵיהֶם עֲנֹתָה בָם. בְּדִיוֹקְנָא, אֲשֶׁתְּמוּדַע פְּרֻצוּפָא דְחִיָּה דְשַׂרְיָא עָלֶיהָ, אִם הוּא אַרְיָה, אוֹ שׁוֹר אוֹ נֶשֶׂר, אוֹ אָדָם. מִהַמְרַכְּבָה דְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא וּשְׂכִינְתֵיהָ, אוֹ מִהַמְרַכְּבָה דְמַלְאָךְ שַׂר הַפְּנִים, אוֹ מִהַמְרַכְּבָה

לְשׁוֹן הַקּוּדֶשׁ

לְכָל מַעֲשִׂים טוֹבִים לְזַכּוּתוֹ לְעוֹלָם הַבָּא, כַּד יֵשׁ דְמוּת רַעָה עַל רֹאשׁ הַרְשָׁעִים לְהַנְהִיגֵם בְּמַעֲשִׂים רָעִים, שְׂוִרְשׁוּ גִיהֶנָם. וּמִשׁוּם זֶה יֵשׁ הֶבֶל וְיֵשׁ הֶבֶל. יֵשׁ הֶבֶל טוֹב, שְׁנַאֲמַר בּוֹ כִּי עַל כָּל מוֹצֵא פִי ה' יִחְיֶה הָאָדָם. וְיֵשׁ הֶבֶל רָע, שְׁנַאֲמַר בּוֹ גַּם זֶה הֶבֶל וְרַעוּת רִוַח.

וּבָא וְרָאָה, בְּמַעֲשֵׂי הָאָדָם נוֹדַע הַפְּרֻצוּף שְׁעֵלְיוֹ וּפְרֻצוּף פְּנֵיו. וְזֶהוּ שְׁכַתּוּב (שם ג) הַכֶּרֶת פְּנֵיהֶם עֲנֹתָה בָם. בְּדְמוּת נוֹדַע פְּרֻצוּף הַחִיָּה שְׁשׁוּרָה עָלְיוֹ, אִם הוּא אַרְיָה, אוֹ שׁוֹר, אוֹ

הָאִישׁ. וּבְאוּתוֹ זְמַן נִקְרָא הָאָדָם מֵת, וְסוּד הַדְּבַר - (יחזקאל יח) כִּי לֹא אַחֲפֹזִן בְּמוֹת הַמֵּת נְאֻם ה' אֱלֹהִים וְהִשִּׁיבוּ וְחִיו.

כָּל מַצּוֹת עֵשָׂה שְׁהִיו עֲתִידוֹת לְשָׂרוֹת בְּרַמ"ח אַבְרִיו, כְּלָן מִתְאַבְּלוֹת עָלָיו, וְסוּד הַדְּבַר - (ישעיה נז) דְרָכִיו רָאִיתִי וְאַרְפָּאֵהוּ וְגו', וְלֹאֲבַלְיוּ. מַה זֶה וְלֹאֲבַלְיוּ? אֵלּוּ רַמ"ח אַבְרִים שְׁמִתְאַבְּלִים עָלָיו, שְׁהֶם דְמוּת עֲלִיזָנָה שְׁשׁוּרָה עַל רֹאשׁוֹ, שְׁבָה שׁוּרָה הַוּוּיָה. שְׁכַמוּ שְׁיֵשׁ דְמוּת טוֹבָה עַל צַדִּיק וּמְנַהִיגָה אוֹתוֹ